31997D0178

L 75/44 *EUROPOS BENDRIJŲ OFICIALUSIS LEIDINYS* 1997 3 15

KOMISIJOS SPRENDIMAS
1997 m. vasario 10 d.
dėl perėjimo tarp Europos nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos Bendrijoje (ESS 95) ir Europos integruotų ekonominių sąskaitų sistemos (ESS antrojo leidimo) metodikos apibrėžimo

(tekstas svarbus EEE)

(97/178/EB, Euratomas)

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį,

atsižvelgdama į 1996 m. birželio 25 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2223/96 dėl nacionalinių ir regioninių sąskaitų sistemos Bendrijoje [1] 8 straipsnio 3 dalį ir 1989 m. vasario 13 d. Tarybos direktyvos 89/130/EEB, Euratomas dėl bendrojo nacionalinio produkto rinkos kainomis įvertinimo suderinimo [2] 6 straipsnį,

kadangi Komisija numato iki 1998 m. gruodžio 31 d. panaikinti išlygas valstybių narių BNP;

kadangi rezultatai, gaunami naudojant ESS 95 ir ESS antrąjį leidimą, skiriasi;

kadangi, norint taikyti Reglamento (EB) Nr. 2223/96 8 straipsnio 1 ir 2 dalis dėl ESS 95, vėliausiai iki 1996 m. gruodžio mėn. reikia nustatyti ESS 95 ir ESS antrojo leidimo apibrėžimų skirtumus ir įvertinti jų poveikį, kad būtų galima gauti duomenis bendrajam vidaus produktui (BVP) ir bendrajam nacionaliniam produktui (BNP) pagal ESS antrąjį leidimą iš duomenų bendrajam vidaus produktui (BVP) ir bendrajam nacionaliniam produktui (BNP) pagal ESS 95;

kadangi, jei priėmus šį sprendimą bus nustatyta daugiau BVP ir BNP įtakojančių skirtumų tarp ESS antrojo leidimo ir ESS 95, remdamasi Reglamento (EB) Nr. 2223/96 8 straipsniu Komisija imsis priemonių, kad iš dalies pakeistų šio sprendimo priedą;

kadangi 1989 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EEB, Euratomas) Nr. 1552/89, įgyvendinančio Sprendimą 88/376/EEB dėl Bendrijos nuosavų išteklių [3] 19 straipsnyje nustatyta, kad Komisija kartu su atitinkama valstybe nare kiekvienais metais tikrina bendrus duomenis, pateiktus nuosavų lėšų tikslais, ypač tais atvejais, apie kuriuos praneša Bendrojo nacionalinio produkto komitetas;

kadangi šiame sprendime numatytos priemonės yra taikomos atsižvelgiant į ekonominio efektyvumo principą ir užtikrinant aukštą BVP ir BNP vertinimo kokybę;

kadangi šiame sprendime numatytos priemonės atitinka Direktyvos 89/130/EEB, Euratomas 6 straipsniu įsteigto Komiteto nuomonę,

(1) OL L 310, 1996 11 30, p. 1.
(2) OL L 49, 1989 2 21, p. 26.
(3) OL L 155, 1989 6 7, p. 1.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

ESS antrojo leidimo ir ESS 95 apibrėžimų skirtumai, kuriuos iki 1996 m. gruodžio 31 d. nustatė ir dėl kurių susitarė Bendrojo nacionalinio produkto komitetas ir kurie įtakoja BVP arba BNP, yra išvardinti priede. Valstybės narės taikydamos 2 straipsnyje numatytą principą įvertina ir dokumentais patvirtina kiekvieną šių apibrėžimų skirtumą. Jos pateikia Komisijai būtiną informaciją apie kiekvieną skirtumą ir paaiškina jį taip, kaip nurodyta Direktyvos 89/130/EEB, Euratomas 5 straipsnyje.

2 straipsnis

Pagal ESS antrąjį leidimą parengti ir pagal Direktyvą 89/130/EEB, Euratomas pateikti BNP duomenys, ir pagal 1993 m. lapkričio 22 d. Tarybos reglamentą (EB) 3605/93 dėl Europos bendrijos steigimo sutarties priede pateikto Protokolo dėl perviršinio deficito procedūros taikymo [1] perduoti BVP duomenys yra gaunami iš duomenų, parengtų pagal ESS 95 ir valstybių narių perduodamų pagal Reglamento (EB) Nr. 2223/96 7 straipsnio 1 dalį, derinant pastaruosius duomenis ir atsižvelgiant į 1 straipsnyje minimų ESS antrojo leidimo ir ESS 95 apibrėžimų skirtumų poveikį.

Šis principas gali būti apibendrintai išreikštas tokiomis lygtimis:

a) BVP duomenys, parengti pagal ESS antrąjį leidimą

= BVP duomenys, parengti pagal ESA 95

— skaičiais išreikštų skirtumų tarp 1 straipsnyje minimų ESS 95 ir ESS antrojo leidimo apibrėžimų sumų rezultatas;

b) BNP duomenys, parengti pagal ESS antrąjį leidimą

= BNP duomenys, parengti pagal ESA 95

— skaičiais išreikštų skirtumų tarp 1 straipsnyje minimų ESS 95 ir ESS antrojo leidimo apibrėžimų sumų rezultatas.

3 straipsnis

1. Šio sprendimo 1 ir 2 straipsniuose išdėstytos nuostatos taikomos:

a) 1998 ir vėlesnių metų BNP duomenims, pateikiamiems pagal Direktyvą 89/130/EB, Euratomas, ir kol galioja 1994 m. spalio 31 d. Tarybos sprendimas 94/728/EB, Euratomas dėl Europos Bendrijų nuosavų išteklių sistemos [2];

b) 1998 m. BVP duomenims, pateikiamiems, kaip nurodyta Reglamente (EB) 3605/93.

Šios nuostatos taip pat gali būti taikomos:

c) 1995–1997 m. BNP ir BVP duomenims, kuriuos valstybės narės gali pateikti pagal ESS 95, kaip nurodyta 1 dalies a ir b punktuose minimoje direktyvoje ir reglamente.

2. Kai pateikiami 1 dalies c punkte nurodyti duomenys, valstybės narės Komisijos prašymu praneša apie dėl ESS antrojo leidimo ir ESS 95 apibrėžimų skirtumo gaunamas sumas.

4 straipsnis

Jei Sprendimas 94/728/EB, Euratomas galios ir po 1999 m. gruodžio 31 d., Komisija peržiūrės šį sprendimą ir, jei reikės, imsis atitinkamų priemonių.

5 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 1997 m. vasario 10 d.

Komisijos vardu

Yves-Thibault DE SILGUY

Komisijos narys

[1] OL L 332, 1993 12 31, p. 7.

[2] OL L 293, 1994 11 12, p. 9.

PRIEDAS

BVP AR BNP ĮTAKOJANTYS PAKEITIMAI IŠ ESS 79 Į ESS 95

PAKEITIMŲ SĄRAŠAS

Šiame dokumente aprašomi šie BVP arba BNP įtakojantys sąvokų pakeitimai:

1. Gyvenamosios vietos kriterijus
2. Netiesiogiai matuojamos finansinio tarpininkavimo paslaugos (NAFTAP)
3. Draudimas
4. Pajamos iš tiesioginių investicijų
5. Pajamos iš palūkanų
6. Natūralus kultūrinių augalų augimas
7. Kompiuterių programinė įranga ir didelės duomenų bazės
8. Karinė įranga ir transporto priemonės, išskyrus ginklus
9. Nebaigtos teikti paslaugos
10. Išlaidos mineralinių išteklių klodų paieškoms
11. Pagrindinio kapitalo vartojimas keliams, tiltams ir t. t.
12. Valstybinės licencijos ir kiti mokėjimai
13. Produkcijos savam galutiniam vartojimui ir produkcijos iš savanoriškos veiklos įvertinimas
14. Gamybos priemonių slenkstinė vertė
15. Rinkos/ne rinkos kriterijai
16. Subsidijos
17. Pramogų, literatūros ir meno kūrinių originalai
18. Paslaugos, susijusios su licencijomis naudotis pramogų, literatūros ir meno kūrinių originalais
19. Garažai
20. Automobilių registravimo mokesčiai, mokami namų ūkių
21. Darbo užmokestis natūra
22. Licencijos naudoti nematerialų nesukurtą turtą
23. Žyminiai mokesčiai

Terminologija

Pirmesnė pastaba dėl terminologijos yra pagrįsta. Reikia pastebėti, kad ESS 95 sistemoje yra panaikintos kelios BNP anketoje pateiktos sąvokos iš ESA 79. Pavyzdžiui, produkcija rinkos kainomis (P10), bendroji pridėtinė vertė rinkos kainomis (N1p) ir galutinis vartojimas ekonominėje teritorijoje (P3B). Tačiau tai, kad tam tikros ESS 79 sąvokos ESS 95 sistemoje buvo pakeistos labiau tinkamomis, nereiškia, kad senosios sąvokos negali būti naudojamos pagal ESS 95. Žinoma, ESS 79 suvestinius rodiklius galima apskaičiuoti pagal ESS 95 pagrįstas detalias nacionalines sąskaitas, jei kiekvienas sąvokos pakeitimas apskaitomas atskirai. Nors bendroji pridėtinė vertė rinkos kainomis nėra sąvoka iš ESS 95 sistemos, matyt reikėtų kalbėti apie bendrąją vertę, pridėtą prie rinkos kainų ir išvesti ją, atsižvelgiant į visus suvestinį rodiklį sudarančius komponentus, jei visi suvestinį rodiklį sudarantys komponentai yra nustatomi pagal ESS 95 taisykles.

Suvestinė lentelė

Kiekvieno pirmiau išvardinto sąvokos pakeitimo poveikis yra apibendrintas 1 lentelėje.

1 lentelėje aprašomas perėjimo nuo ESS 79 prie ESS 95 rezultatas. Lentelės skiltys atitinka sąvokos pakeitimus ir yra identifikuojamos pagal pirmiau pateikto pakeitimų sąrašo numerius. Ženklas „+“ lentelėje žymi teigiamo ženklo poveikį svarstomam straipsniui, ženklas „–“ – neigiamo ženklo poveikį, „x“ žymi tai, kad poveikis galimas, tačiau a priori negali būti nustatyta, ar jis bus teigiamas, ar neigiamas.

Atskaitomybės reikalavimai

Šiame dokumente nagrinėjamas kartais labai sudėtingų apibrėžimų pakeitimų pereinant nuo ESS 79 prie ESS 95 įgyvendinimas, todėl pateikiama labai detali analizė. Nereikia manyti, kad tokio detalumo reikalaujama atskaitomybėje.

1 lentelė

Pakeitimas iš ESS 79 į ESS 95

BNP ANKETA (ESS 79)	Sąvokos numerio pakeitimas																						
	ESS kodas	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
GAMYBOS METODAS																								
1. Pagamintos prekės ir suteiktos paslaugos (gamintojo kainomis, be saskaitoje-faktūroje nurodyto pvm)	P10	x		+			x	x	x	x		+		+		x	–	+	+	+	+	+	+	+
2. Tarpinis vartojimas (pirkėjų kainomis, be išskaitytino PVM)	P20	x	x	+				–	–		–		+		+		–	+	+	+		–	+	+
3. Bendroji pridėtinė vertė rinkos kainomis (be PVM)	N1p	x	x	x			x	+	+	x	+	+	–	+	–	x	–	x	x	+	+	+	x	+
4. Produktų PVM	R21																							
5. Mokesčiai, susiję su importu (be PVM)	R29																				+			
6. Importo subsidijos	R39																							
IŠLAIDŲ METODAS																								
7. Namų ūkių galutinis nacionalinis vartojimas	P3Ap	x	+	+									+	+		x	–	–		+	+	+		+
8. Gyvenamųjų namų ūkių galutinis vartojimas kitose šalyse	P32	x		x																				+
9. Negyvenamųjų namų ūkių galutinis vartojimas ekonominėje teritorijoje	P33	x		x																				+
10. Namų ūkių galutinis vartojimas ekonominėje teritorijoje	P3Bp	x	+	+									+	+		x	–	–		+	+	+		+
11. Privačių ne pelno institucijų kolektyvinis vartojimas	P3Bp		+	+				x					–	–	x	x		–	x				x	+
12. Valdžios sektoriaus kolektyvinis vartojimas	P3Bp		+	+				x	x			+	–	–	x	x		–	x				x	
13. Galutinis vartojimas ekonominėje teritorijoje	P3B		+	+				x	x			+	–	x	x	x	–	–	x	+	+	+	x	–
14. Bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas	P41		+	+					+			+	–									+		
15. Atsargų pokyčiai	P42	x			+		x			x														
16. Prekių ir paslaugų eksportas	P50	x	+		+													+	+	x			+	
17. Prekių ir paslaugų importas	P60	x	+	+														+	+	x			+	
18. Eksporto ir importo balansas	P50-P60	x	x	x														x	x	x			x	
PAJAMŲ METODAS																								
19. Vienetų rezidentų darbuotojams mokama kompensacija	R10	x																				+		
20. Bendrasis likutinis perteklius	N2	x	x	x			x	+	+	x	+	+		+	–	x	–	x	x	+				x
21. Su gamyba ir importu susiję mokesčiai	R20	x											–								+		+	
22. Gamybos ir importo subsidijos	R30	x														x								
23. **BENDRASIS VIDAUS PRODUKTAS RINKOS KAINOMIS**	N1	x	x	x			x	+	+	x	+	+	–	+	–	x	–	x	x	+	+	+	x	+
24. Kompensacija darbuotojams, gauta iš kitų šalių		x																				+		
25. Kompensacija darbuotojams, sumokėta į kitas šalis		x																				+		
26. Pajamos iš turto ir verslo, gautos iš kitų šalių		x	x	+	+	x												–	–	x				
27. Pajamos iš turto ir verslo, sumokėtos į kitas šalis		x	x	+	+	x												–	–	x				
28. **BENDRASIS NACIONALINIS PRODUKTAS RINKOS KAINOMIS**		X	+	x	x	x	x	+	+	x	+	+	–	+	–	x	–	x	x	+	+	x	x	+

Pastabos:
(+) poveikis su teigiamu ženklu (didesnis už 0 arba lygus jam).
(–) poveikis su neigiamu ženklu (mažesnis už 0 arba lygus jam).
(x) Poveikis gali būti, bet ženklas nežinomas a priori.
(?) Poveikis greičiausiai nebus svarbus ketvirtajam šaltiniui

1. **Gyvenamosios vietos kriterijai**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Studentai	207, 210c	2.10
Įrangos montavimas	207	2.09 1 išnaša
Statyba kitose šalyse	207	2.09 1 išnaša, 2.15a

Pakeitimų aprašymas

ESS 95 nurodomi aiškūs studentams, įrangos montavimui ir statybų veiklai taikomi gyvenamosios vietos kriterijai. Kiekvienu atveju šie kriterijai skiriasi nuo ESS 79 kriterijų.

ESS 95 teigiama, kad studentai, nepaisant jų buvimo užsienyje trukmės, visada laikomi savo gimtosios šalies rezidentais. ESS 79 taip pat buvo aiškiai nustatyti gyvenamosios vietos kriterijai, tačiau jie buvo kitokie (vienerių metų taisyklė). Taigi ESS 79 ir ESS 95 taisyklės aiškiai skiriasi.

Įrangos montavimo ir statybų veiklos, sudarančios bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą, kitose šalyse atveju ESS 95 taip pat pateikiami konkretūs ir aiškūs nurodymai dėl gyvenamosios vietos. Įrangos montavimo atveju produkcija yra registruojama kilmės, bet ne montavimo šalyje. Statybų veiklos, sudarančios bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą, kitų šalių atveju produkcija yra registruojama ten, kur vykdoma statyba.

ESS 79 nepateikiama konkrečių nurodymų apie šiuos du atvejus. Taigi pagal ESS 79 šioms veiklos sritims taikomi gyvenamosios vietos kriterijai yra 207 straipsnio dalyje pateikti bendrieji reikalavimai (t. y., apsisprendimui dėl gyvenamosios vietos taikoma vienerių metų taisyklė). Todėl skiriasi ESS 79 ir ESS 95 kriterijai, taikytini kiekvienu iš šių dviejų atvejų. Pagal ESS 95 montavimo paslaugos nebelaikomos tos šalies, kurioje vyksta montavimas, produkcija, net jei veikla tęsiasi ilgiau nei vienerius metus. Taip pat ir statybų veikla, sudaranti bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą, pagal ESS 95 yra laikoma šalies, kurioje vyksta statybos darbai, produkcija, net jei darbai tęsiasi trumpiau nei vienerius metus. Reikia atkreipti dėmesį, kad nepaisant šių pakeitimų praktinis poveikis bendrajam nacionaliniam produktui daugelyje individualių projektų greičiausiai bus nežymus arba nulinis (žr. toliau pateiktą paaiškinimą apie priskirtųjų vienetų rezidentų pajamų pervedimą).

Pakeitimų pasekmės

Naujas užsienyje studijuojančių studentų traktavimas aktualus tik rengiant BNP, kai pereinama nuo BVP prie BNP. Tokių studentų gaunamos arba sumokamos pirminės pajamos pagal ESS 79 gali būti laikomos pirminėmis pajamomis, kurias gauna arba sumoka priimančioji šalis, o pagal ESS 95 – gimtoji šalis. Paprastai tos sumos yra nedidelės.

Todėl reikia atkreipti dėmesį tik į du kitus punktus.

Gamybos metode įrangos montavimas užsienyje, kai laikomasi ESS 79 vienerių metų taisyklės, pagal ESS 79 laikomas kitų šalių produkcija, o pagal ESS 95 taisykles – vidaus produkcija. Priešingai, gamintojų rezidentų statybų veikla kitose šalyse, sudaranti bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą, kai nesilaikoma ESS 79 vienerių metų taisyklės, pagal ESS 79 taisykles registruojama kaip vidaus ekonomikos produkcija, o pagal ESS 95 – kaip kitų šalių produkcija. Šių skirtumų pasekmės produkcijai, tarpiniam vartojimui ir bendrajai pridėtinei vertei nurodytos 1 lentelėje.

Jeigu vykdomi sandoriai yra susiję ir su montavimu, ir su statybų veikla, atliekama institucinių gamintojų vienetų rezidentų užsienyje ir institucinių gamintojų vienetų nerezidentų vidaus teritorijoje, grynojo poveikio ženklas negali būti nustatomas a priori.

Išlaidų metode naujas studentų traktavimas turi reikšmės namų ūkių vartojimui; šiuos pokyčius atsveria importo ar eksporto pokyčiai. Naujas montavimo paslaugų ir statybos kitose šalyse traktavimas turi reikšmės paslaugų eksportui ir importui. Ir vėl grynojo poveikio ženklas priklausys nuo šalies aplinkybių.

Pajamų metode naujas montavimo paslaugų ir statybos užsienyje traktavimas greičiausiai žymiai paveiks kompensaciją darbuotojams ir likutinį perteklių. Kadangi sandoriai yra vykdomi ir į kitas šalis, ir iš jų, grynojo poveikio ženklas priklausys nuo konkrečių aplinkybių.

Galiausiai, **pereinant nuo BVP prie BNP**, naujo montavimo paslaugų ir statybos užsienyje traktavimo poveikis darbuotojų darbo užmokesčiui ir pajamoms iš turto atspindi jau pajamų metode nagrinėtą poveikį.

Reikia pastebėti, kad tai, jog instituciniai gamintojų vienetai rezidentai kuria priskirtąjį vienetą rezidentą statybų veiklai kitose pasaulio šalyse arba jo nekuria bendrųjų nacionalinių pajamų lygiu pagal ESS 95 taisykles yra traktuojama neutraliai, išskyrus bet kokį pagrindinio kapitalo kompensavimą, priskiriamą gamybinių staklių ir kitų įrengimų naudojimui statybos objekte užsienyje, tačiau laikantis ESS 79 taisyklių gali būti ir kitaip. Neutralumo pagal ESS 79 taisykles nėra dėl to, kad abejose sistemose skirtingai traktuojamos nepaskirstytosios pajamos iš tiesioginių užsienio investicijų. Tačiau kadangi bet kokios bendrovių, neturinčių ekonominių interesų šalies, kurioje yra statybos objektas, ekonominėje teritorijoje, nepaskirstytosios pajamos privalo iš esmės būti repatrijuotos per vienerius metus, nepaskirstytųjų pajamų problema iškyla tik pasirenkant, ar tam tikrą iš statybų veiklos užsienyje susidarantį (grynąjį) likutinį perteklių registruoti t – 1 metais, ar t metais.

Pagrindinio kapitalo, sudarančio bendrąjį likutinį perteklių, vartojimas yra registruojamas šalyje, kurioje gamintojas yra laikomas rezidentu ir todėl laikomas tos šalies BVP/BNP dalimi. Faktiškai, vargu ar bet koks pagrindinio kapitalo vartojimas galėtų būti apskaičiuojamas individualiems statybos projektams ir efektyviai leistų registruoti visą pagrindinio kapitalo suvartojimą gamybinių staklių ir kitų įrengimų savininko šalyje.

Taigi kyla klausimas, ar priskirtojo vieneto rezidento kūrimas arba nekūrimas statybų veiklai kitose šalyse negalėtų praktiniais tikslais BNP atžvilgiu būti laikomas neutraliu.

Blogiausiu atveju ši problema palies registravimo laiką, tai yra tam tikro BNP pasiskirstymą tarp dvejų gretimų metų, jei, žinoma, visi sandoriai bus teisingai užregistruoti sąskaitose.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad A šalies įmonė B šalyje vykdo trumpesnį nei vienerių metų statybos projektą, kuris yra vertas 1 000 ir jam reikalingas 200 tarpinis vartojimas bei 400 kompensacija darbuotojams. Statybos objekte dirba tik A šalies darbininkai rezidentai, o visos medžiagos yra perkamos B šalyje. Pagal ESS 95 taisykles statybos objektas yra traktuojamas kaip B šalies sąlyginis vienetas rezidentas, o pagal ESS 79 taisykles toks sąlyginis vienetas nėra kuriamas. Per tą ataskaitinį laikotarpį įmonė perveda visą likutinį perteklių A šalyje.

Toliau lentelėse iliustruojamas poveikis A šalies sąskaitoms. B šalies sąskaitos yra simetriškos. Atkreipkite dėmesį, kad BNP neutralumas priklauso nuo per tą patį ataskaitinį laikotarpį pervedamo likutinio pertekliaus.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	– 1 000	P20	–200
P60	–200	P50	– 1 000

Gamybos sąskaita				**Pajamų formavimo sąskaita**				**Pajamų paskirstymo sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
P20	–200	P10	– 1 000	R10	–400	N1	–800			N2	–400
										R10 (rezidentas)	–400
										R10 (nerezidentas)	+400
N1	–800			N2	–400			N3	+0	R40	+400

Pajamų naudojimo sąskaita				**Kapitalo sąskaita**				**Sandorių su kitomis šalimis sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliaia		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
N4	+0	N3	+0	N5	+0	N4	+0			N5	+0

2. **Netiesiogiai matuojamos finansinio tarpininkavimo paslaugos (NAFTAP)**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Netiesiogiai matuojamos finansinio tarpininkavimo paslaugos (NAFTAP)	325 (c)	I priedas

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 sistemoje sprendimas dėl to, ar netiesiogiai matuojamos finansinio tarpininkavimo paslaugos turi būti paskirstomos vartotojams dar nepriimtas. Šį sprendimą Taryba priims iki 1997 m. pabaigos. ESS 79 sistemoje specialusis vienetas tradiciškai vartoja visas netiesiogiai matuojamas finansinio tarpininkavimo paslaugas. Netiesiogiai matuojamos finansinio tarpininkavimo paslaugos yra aiškiai traktuojamos ir ESS 79, ir ESS 95 sistemose. Paskirstant netiesiogiai matuojamas finansinio tarpininkavimo paslaugas (jei sprendimas būtų patvirtintas), traktavimas aiškiai pasikeistų ir paveiktų BNP.

Pakeitimo pasekmės

Jei nusprendžiama pagal ESS 95 neskirstyti netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų vartotojams, jokių BNP anketą įtakojančių pakeitimų nebus. Bet jei bus nuspręsta paskirstyti netiesiogiai matuojamas finansinio tarpininkavimo paslaugas vartotojams, tai labai atsilieps visai sąskaitų sistemai.

Gamybos metode tarpinis vartojimas sumažės šalyje pagamintų netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų suma, kuri dabar paskirstoma galutiniam vartojimui, ir padidės importuotų netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų suma, naudojama kaip galutinis vartojimas. Kadangi gaunami du skirtingi rezultatai, poveikio tarpiniam vartojimui ir bendrajai pridėtinei vertei ženklas negali būti nustatomas apriorišk ai. Kraštutiniais atvejais importo rezultatas gali būti dominuojantis. Tačiau faktiškai importo rezultatas greičiausia bus nežymus palyginti su šalyje pagamintos produkcijos rezultatu, kuris sumažina tarpinį vartojimą ir padidina bendrąją pridėtinę vertę.

Išlaidų metode poveikis visoms su galutiniu vartojimu susijusioms pozicijoms bus teigiamas. Kolektyvinio vartojimo atveju padidėjimas atsiranda didėjant valdžios sektoriaus ne rinkos gamintojų ir ne pelno institucijų, teikiančių paslaugas namų ūkiams, tarpiniam vartojimui, o tai didina kaip sąnaudų sumą įkainotą produkciją ir kolektyvinį vartojimą. Panašus poveikis bus prekių bei paslaugų importui ir eksportui bei jų balansui, kadangi mokamos tarptautinių paskolų ir indėlių palūkanos sudaro netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų elementą. Ir eksportas, ir importas padidės, o poveikis jų balansui nėra žinomas a priori. Dėl tos priežasties poveikis BVP negali būti nustatomas a priori, tačiau Europos kontekste jis faktiškai tikrai bus teigiamas.

Pajamų metode paveikiamas tik bendrasis likutinis perteklius. Bet dėl netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų importo grynojo poveikio ženklas negali būti nustatomas a priori, bet bus teigiamas, išskyrus kraštutines aplinkybes, kurių greičiausiai nepasitaikys Europos Sąjungoje.

Pereinant nuo BVP prie BNP, iš kitų šalių gaunamos pajamos iš turto mažėja suma, susijusia su nerezidentams suteiktomis paskolomis, kuri dabar traktuojama kaip paslaugų eksportas (netiesiogiai matuojamos finansinio tarpininkavimo paslaugos). Taip pat ir į kitas šalis sumokėtos pajamos iš turto padidėja nerezidentų indėlių, kurie dabar traktuojami kaip paslaugų eksportas, suma. Panašiai yra ir netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų importo atveju. Taip yra dėl to, kad mokėjimų srautai iš kitų šalių ir į jas nesikeičia. Kadangi paskolų ir indėlių atveju rezultatai yra priešingi, grynojo poveikio pajamoms iš turto iš kitų šalių ir į jas, ženklas negali būti nustatomas a priori. Tačiau svarbu pastebėti, kad netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų paskirstymo poveikis pajamų iš turto iš kitų šalių ir į kitas šalis balansui tiksliai kompensuoja poveikį importo ir eksporto balansui.

Apskritai, BVP poveikio negalima nustatyti a priori, tačiau faktiškai praktikoje jis beveik visada bus teigiamas. Priešingai, poveikis BNP yra vienareikšmiai teigiamas, kadangi poveikį BVP, kylantį iš netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų eksporto ir importo balanso, kompensuoja poveikis pajamų iš turto, iš kitų šalių ir į kitas šalis, balansui.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad teikiamos netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugos yra lygios 1 000, kai 500 tenka rinkos gamintojų tarpiniam vartojimui, 50 – ne rinkos gamintojų tarpiniam vartojimui ir 550 – namų ūkių galutiniam vartojimui. Eksportui tenka 400, importui – 500. Šiame pavyzdyje matomas bendrųjų netiesiogiai matuojamų finansinio tarpininkavimo paslaugų eksporto ir importo bei pajamų iš turto srautų pastovumas gali nebūti tikroviškas, tačiau bent jau grynieji srautai bus pastovūs.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 050	P20	+550
P60	+500	P3B	+600
		P50	+400

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+550	P10	+ 1 050
N1	+500		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N2	+500	N1	+500

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R40	−500	N2	+500
N3	+600	R40	−400

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+600	N3	+600
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

3. **Draudimas**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Draudimas	315 (k)	3.63, III priedas

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 suteiktos draudimo paslaugos apibrėžiamos taip:

> faktinės uždirbtos įmokos, pridėjus visus įmokų priedus, atėmus visas mokėtinas išmokas, atėmus techninių numatomų išmokėjimų atidėjimų ir techninių draudimo su dalyvavimu draudiko pelne atidėjimų padidėjimą (pridėjus sumažėjimą).

ESS 95 neminimas straipsnis „papildomos įmokos paskirstytojo pelno forma“. Tai turėtų būti laikoma išmokomis, jei jos nėra grąžinamos draudimui įmokų ir įmokų priedų, kurie papildo faktines įmokas ir mokėtinas įmokas, forma.

Vertinant draudimo techninius atidėjimus, neįskaitomas nominalus holdingo padidėjimas arba sumažėjimas. …„jie nėra laikomi pajamomis iš draudimo techninių atidėjimų investavimo ir neturėtų būti traktuojami kaip aktuarinių atidėjimų ir draudimo su dalyvavimu draudiko pelne atidėjimų pakeitimai“. Tas pats taikoma ir nepaskirstytajam turto vertės padidėjimui.

4.68 straipsnio dalyje nurodoma skirstyti visas pajamas iš turto į gautas investavus draudimo techninius atidėjimus ir į gautas investavus draudimo įmonių nuosavas lėšas, jei neturima informacijos apie lėšas, iš kurių gautos pajamos iš turto. Kai galima atskirti investicijų šaltinius, pajamų iš turto, gaunamų investuojant nuosavas lėšas, vertinti nereikia. Tokiu atveju ši taisyklė nebetaikoma.

ESS 79 jos apibrėžiamos taip:

> – suma, kuria gautos bendrosios įmokos viršija šias sumas: mokėtinų išmokų, pridėjus papildomas įmokas draudėjui paskirstytojo pelno forma, pridėjus aktuarinių atidėjimų galimai rizikai padengti skirtumus ir draudimo su dalyvavimo draudiko pelne atidėjimų skirtumus, atėmus priskirtąsias palūkanas, susikaupiančias draudėjams, atėmus realizuotą kapitalo prieaugį, kuris yra faktiškai paskirstytas,

— priskirtosios palūkanos atitinka pajamas, krediuojamas draudėjams, kaip registruojama draudimo bendrovės ataskaitose.

Siekiant nuosekliai registruoti, priskirtosios palūkanos ir realizuotas kapitalo (arba turimo turto) prieaugis įtraukiami tik jei dėl jų atsiranda draudimo ir aktuarinių atidėjimų galimai rizikai padengti ir draudimo su dalyvavimu draudiko pelne atidėjimų skirtumas. Nerealizuotas holdingo padidėjimas neįtraukiamas į produkcijos įvertinimą.

ESS 79 reikalaujama įtraukti priskirtąsias palūkanas, susikaupiančias draudėjams (t. y., tą visų susikaupusių palūkanų dalį, kuri yra skiriama draudėjams), o ESS 95 reikalaujama įtraukti visą įmokų priedų sumą (t. y., visas pajamas iš turto). Taigi suteiktos draudimo paslaugos padidėja skirtumo tarp įmokų priedų ir sąlyginių palūkanų, krediuojamų draudėjams, suma.

Pakeitimo pasekmės

Pajamų, gautų iš draudimo techninių atidėjimų investavimo, įtraukiamų nustatant draudėjams suteiktų gyvybės ir ne gyvybės draudimo paslaugų vertę, apimties išplėtimas padidina draudimo įmonių suteiktų paslaugų apimtį ir draudėjų suvartotų paslaugų vertę.

Ši analizė yra pagrįsta prielaida, kad ne gyvybės draudime nereikia aktuarinių atidėjimų ir draudimo su dalyvavimu draudiko pelne atidėjimų. Esant tokiai prielaidai, ne gyvybės draudimo paslaugų vertė yra lygi bendrai įmokų sumai atėmus reikalavimus atlyginti žalą. Jei, vis dėlto, ne gyvybės draudimui prireikia aktuarinių atidėjimų ir pan., pakeitimai yra sudėtingesni.

Gamybos metode perėjimas prie ESS 95 apibrėžimų padidina suteiktas paslaugas ir tarpinį vartojimą. Poveikio ženklas pridėtinei vertei bus teigiamas uždaroje ekonomikoje, bet atviroje ekonomikoje draudimo paslaugų importas gali pakeisti poveikio bendrajai pridėtinei vertei ženklą šalies ekonomikoje. Todėl a priori ženklo nustatyti negalima, tačiau praktikoje jis greičiausiai bus teigiamas, turint omenyje dominuojantį vidaus draudimo poveikį.

Išlaidų metode poveikis visoms su galutiniu vartojimu susijusioms pozicijoms bus teigiamas, kadangi namų ūkių galutinis vartojimas ir tarpinis vartojimas ne rinkos paslaugoms padidina įmokų priedų sumą. Ir draudimo paslaugų importas, ir jų eksportas padidėja įmokų priedų suma, o grynasis poveikis eksporto ir importo balansui lieka nenustatytas.

Pajamų metode bus paveiktas bendrasis likutinis perteklius. Neįtraukiant draudimo sandorių su kitomis šalimis, poveikis tikrai bus teigiamas. Kaip minėta anksčiau, kai atsižvelgiama į sandorius su kitomis šalimis, poveikio ženklas negali būti nustatomas a priori.

Pereinant nuo BVP prie BNP, su draudimo eksportu ir importu susiję įmokų priedai iš esmės atitinkamai laikomi į kitas šalis mokamomis ir iš kitų šalių gaunamomis pajamomis iš turto. Tai rodo, kad ESS 95 sistemoje pirmiausia draudėjai gauna savo turto grąžą įmokų priedų forma, vėliau jie grąžina tuos įmokų priedus draudikams kaip mokestį už draudimo paslaugas. Taigi įmokų priedų poveikio eksporto ir importo balansui poveikį bendrajam vidaus produktui neutralizuoja poveikis pajamoms iš turto pereinant nuo BVP prie BNP, o poveikio bendrajam nacionaliniam produktui ženklas bus vienareikšmiškai teigiamas.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad ne gyvybės draudimo įmokų priedai yra verti 1 000, iš kurių 550 tenka rinkos gamintojams, 50 – ne rinkos gamintojams ir 400 – vartotojams. Draudimo paslaugų eksportui ir importui įmokų priedai netaikomi.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 050	P20	+600
		P3B	+450

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+600	P10	+ 1 050
N1	+450		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N2	+450	N1	+450

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+450
N3	+450		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+450	N3	+450
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

4. **Reinvestuotos pajamos iš tiesioginių užsienio investicijų**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Reinvestuotos pajamos	427.2	4.64

Pakeitimų aprašymas

ESS 95 teigiama, kad reinvestuotos pajamos iš tiesioginių investicijų turi būti registruojamos kaip pajamos iš turto. Pagal ESS 79, kita vertus, reinvestuotos pajamos iš tiesioginių investicijų neįtraukiamos aprašant pajamų iš turto ir verslo apimtį. Taigi ir vienos, ir kitos rekomendacijos aiškiai skiriasi.

Pakeitimų pasekmės

Toks sąvokos pakeitimas nepaveikia BVP, tačiau per į kitas šalis mokamų ir iš kitų šalių gaunamų pajamų iš turto ir verslo srautus paveikia BNP.

Pereinant nuo BVP prie BNP, į kitas šalis mokamoms ir iš kitų šalių gaunamoms pajamoms iš turto ir verslo tenka teigiamas poveikis. Balanso ir, vadinasi, grynojo poveikio bendrajam nacionaliniam produktui ženklas negali būti nustatomas a priori.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad šalis per ataskaitinį laikotarpį reinvestavo 1 000 pajamų iš tiesioginių užsienio investicijų ir kad kitos šalys į vidaus ekonomiką reinvestavo 800 pajamų.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai	Naudojimas

Gamybos sąskaita		**Pajamų formavimo sąskaita**		**Pajamų paskirstymo sąskaita**			
Naudojimas	Ištekliai	Naudojimas	Ištekliai	Naudojimas		Ištekliai	
				R40	+800	R40	+ 1 000
				N3	+200		

Pajamų naudojimo sąskaita		**Kapitalo sąskaita**		**Sandorių su kitomis šalimis sąskaita**	
Naudojimas	Ištekliai	Naudojimas	Ištekliai	Naudojimas	Ištekliai
N4 +200	N3 +200	N5 +200	N4 +200		N5 +200

5. **Palūkanos**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Įregistravimo laikas	708	4.50

Pakeitimo aprašymas

ESS 79 teigiama, kad palūkanos turi būti registruojamos, kai yra išmokėtinos. Tačiau ESS 95 teigiama, kad palūkanos registruojamos, kai priauga. Taigi skirtumą sudaro priaugusios, bet dar neišmokėtinos palūkanos. Taigi, ir vienų, ir kitų rekomendacijų reikalavimai aiškiai skiriasi.

Pakeitimo pasekmės

Šis sąvokos pakeitimas nepaveikia BVP, nebent būtų nuspręsta skirstyti netiesiogiai matuojamas finansinio tarpininkavimo paslaugas. Tačiau per tiesioginę įtaką pajamoms iš turto ir verslo į kitas šalis ir iš kitų šalių tai tiesiogiai keičia BNP.

Pereinant nuo BVP prie BNP, bus poveikis pajamoms iš turto ir į kitas šalis, ir iš kitų šalių, o poveikio ženklas gali būti teigiamas arba neigiamas, priklausomai nuo situacijos šalyje. Grynojo poveikio bendrajam nacionaliniam produktui ženklo negalima nustatyti a priori.

6. **Natūralus kultūrinių augalų augimas**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Įregistravimo laikas	349, 352	3.58

Pakeitimo aprašymas

ESS 79 aiškiai teigiama, kad kultūrinių augalų produkcija registruojama jų derliaus nuėmimo metu (kai pjaunami pasėliai arba kertami medžiai). Tačiau ESS 95 aiškiai teigiama, kad produkcija registruojama augalams augant. Pirmiausia jie yra registruojami kaip nebaigtos gamybos pakeitimai, o vėliau, nuėmus derlių, kaip užbaigtų prekių atsargos.

Pakeitimo pasekmės

Ketvirtinėse nacionalinėse sąskaitose naujo įregistravimo principo poveikis žemės ūkio produkcijos registravimui sezoniškai netikslinamose sąskaitose bus didžiulis. Metinėse sąskaitose poveikis bus daug mažesnis ir jaučiamas ten, kur augalų arba gyvulių apimtys nėra stabilios ir per dvejus iš eilės metus arba didėja, arba mažėja.

Gamybos metode naujasis įregistravimo principas reiškia produkcijos ir pridėtinės vertės pasikeitimą, o jų ženklas negali būti nustatomas a priori.

Išlaidų metode poveikis yra tik atsargoms, tačiau poveikio ženklo taip pat negalima nustatyti iš anksto.

Pajamų metode matomas toks pats pridėtinės vertės pasikeitimas kaip bendrojo likutinio pertekliaus pasikeitimas, kurio ženklo negalima nustatyti iš anksto.

Akivaizdu, kad poveikis bendrajam vidaus produktui bus, o to poveikio ženklas nežinomas a priori. Naujasis produkcijos registravimas nepaveikia perėjimo nuo BVP prie BNP.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad per ataskaitinį laikotarpį natūralus kultivuojamų miškų augimas yra lygus 1 000, o nukirstos ir parduotos medienos vertė yra lygi 700.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+300	P42	+300

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N1	+300	P10	+300

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N2	+300	N1	+300

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N3	+300	N2	+300

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N4	+300	N3	+300

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P42	+300	N4	+300
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

7. **Programinė įranga ir didelės duomenų bazės**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Programinė įranga	322 (b), 337	3 .105 (b), 3. 110 (b), 3.114 (b)

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 teigiama, kad programinės įrangos ir gamyboje naudojamų duomenų bazių pirkimas yra registruojamas kaip ilgalaikis nematerialus turtas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo pozicijoje, kaip ir šių vienetų gamyba savo poreikiams.

ESS 79 nenurodoma aiškiai, kaip registruoti išlaidas programinei įrangai ir didelėms duomenų bazėms. Reikia vadovautis bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo ir tarpinio vartojimo apimtimi. Anksčiau minėtose pastraipose teigiama, kad

— tarpinis vartojimas apima šiuos elementus: per atitinkamus metus pirktas paslaugas, išskyrus…… (išvardintos išimtys yra susijusios su gamybos priemonių ir pan. nuosavybės perdavimu ir su gabenimo bei platinimo paslaugomis),

— bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas apima ilgalaikių gamybos priemonių paslaugę vertę.

Todėl programinei įrangai taikomi ESS 79 reikalavimai priklauso nuo interpretavimo. Paprastai yra suprantama, kad išlaidos programinei įrangai, kuri yra perkama kaip sudedamoji perkamos pagrindinės techninės įrangos dalis, ESS 79 sistemoje traktuojamos kaip bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas, tačiau atskirai perkama arba kuriama programinė įranga yra traktuojama kaip tarpinis vartojimas. Interpretuojama taip, kaip nurodyta SNA 93, kur aiškinami SNA 93 ir SNA 68 pakeitimai (žr. SNA 93, I priedo 67 dalį).

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode rinkos gamintojų produkciją padidina programinės įrangos ir didelių duomenų bazių gamyba savo poreikiams. Tarpinis vartojimas sumažėja pirktų paslaugų, kurios perklasifikuojamos į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą, suma. Todėl išauga rinkos gamintojų pridėtinė vertė.

Ne rinkos gamintojų produkcijai galimi du skirtingi rezultatai: sumažėjimas dėl perkamų paslaugų perkvalifikavimo iš tarpinio vartojimo į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą ir padidėjimas dėl papildomo pagrindinio kapitalo vartojimo (pirkimo ir gamybos savo poreikiams). Bendrojo poveikio produkcijai ženklas negali būti nustatomas a priori. Pridėtinė vertė susidaro dėl pagrindinio kapitalo vartojimo padidėjimo.

Išlaidų metode kolektyviniam valdžios sektoriaus ir privačių ne pelno institucijų, teikiančių paslaugas namų ūkiams, vartojimui galimas dvejopas rezultatas. Pirma, vartojimas keičiasi, nes keičiasi ne rinkos produkcija. Antra, jis mažėja, nes didėja nuosavo pagrindinio kapitalo formavimas. Bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas išauga perkvalifikuojamos programinės įrangos pirkimo ir savos (in-house) programinės įrangos suma.

Pajamų metode bendrasis likutinis perteklius keičiasi tiek, kiek keičiasi pridėtinė vertė.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad rinkos gamintojų programinės įrangos pirkimai, lygūs 1 000, yra perklasifikuojami iš tarpinio vartojimo į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą. Toliau tarkime, kad programinės įrangos ir didelių duomenų bazių gamyba savo poreikiams vertinama 150. Ne rinkos gamintojų programinės įrangos pirkimai, lygūs 100, yra perklasifikuojami iš tarpinio vartojimo į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą. Be to, ne rinkos gamintojų programinės įrangos ir didelių duomenų bazių gamyba savo poreikiams yra lygi 10. Galiausiai, pagrindinio kapitalo vartojimas, susijęs su ne rinkos gamintojų naudojama programine įranga ir duomenų bazėmis, yra lygus 50.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles. Galutinio vartojimo pasikeitimas yra susijęs su kolektyviniu valdžios sektoriaus ir privačių ne pelno institucijų, teikiančių paslaugas namų ūkiams, vartojimu (— 60 = — 100 — 10 + 50).

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+100	P20	– 1 100
		P3B	–60
		P41	+ 1 260

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	– 1 100	P10	+100
N1	+ 1 200		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	+ 1 200
N2	+ 1 200		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+ 1 200
N3	+ 1 200		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	–60	N3	+ 1 200
N4	+ 1 260		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	+ 1 260	N4	+ 1 260
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas	Ištekliai	
	N5	+0

8. **Ilgalaikės karinės prekės**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Tarpinis vartojimas	323 (f)	3.70 (e)
Bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas	340 (c)	3. 107

Pakeitimo aprašymas

ESS 79 teigiama, kad į tarpinį vartojimą ir bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą turi būti įtraukta: karinės valdžios perkamos ilgalaikės prekės, kariniai pastatai (išskyrus gyvenamuosius kariškių namų ūkių namus), karinės instaliacijos ir kita karinė įranga.

Tačiau ESS 95 teigiama, kad į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą įeina karinio personalo (panašiai kaip ir civilių gamintojų) naudojamos konstrukcijos ir įranga, pvz., aerodromai, dokai, keliai ir ligoninės. Į bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo poziciją neįeina koviniai ginklai ir jų palaikymo sistemos. Pastarieji ir toliau lieka įtraukti į tarpinio vartojimo poziciją.

Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo apimtis ESS 95 sistemoje išsiplečia išlaidų ilgalaikėms karinėms prekėms, išskyrus ginklus ir jų palaikymo sistemas, suma. Kadangi bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo apimtis yra platesnė, atitinkamai išsiplečia ir pagrindinio kapitalo vartojimo apimtis.

Pakeitimo pasekmės

Dėl karinių ilgalaikių prekių (išskyrus ginklų sistemas) perklasifikavimo iš tarpinio valdžios sektoriaus ne rinkos paslaugų vartojimo į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą padidėja pagrindinio kapitalo, kuris yra sudedamoji ne rinkos paslaugų, kaip visų sąnaudų sumos, vertinimo dalis, vartojimas.

Gamybos metode apimtys sumažėja dėl sumažėjusio tarpinio vartojimo, bet padidėja dėl padidėjusio pagrindinio kapitalo vartojimo. Todėl poveikio ženklas negali būti nustatomas a priori. Tarpinis vartojimas aiškiai sumažėja, nes tam tikri ilgalaikių prekių pirkimai perklasifikuojami į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą. Pridėtinė vertė didėja, nes didėja pagrindinio kapitalo vartojimas.

Išlaidų metode bus paveiktas kolektyvinis valdžios sektoriaus vartojimas, tačiau poveikio ženklas negali būti nustatomas iš anksto, kadangi galimi du skirtingi rezultatai. Dėl naujo ilgalaikių karinių prekių traktavimo aiškiai padidės bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas.

Pajamų metode pagrindinio kapitalo vartojimo padidėjimas sukelia bendrojo likutinio pertekliaus padidėjimą.

Gamybos ir pajamų metodai aiškiai rodo, kad grynasis poveikis bendrajam vidaus produktui yra vienareikšmiškai teigiamas. Kadangi perėjimas nuo BVP prie BNP nėra kaip nors įtakojamas, poveikis bendrajam nacionaliniam produktui yra lygus poveikiui bendrajam vidaus produktui.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad per ataskaitinį laikotarpį ilgalaikių karinių prekių pirkimai, lygūs 1 000, yra perklasifikuojami iš tarpinio pirkimo į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą. Be to, dėl ilgalaikių karinių prekių perklasifikavimo tuo laikotarpiu ir ankstesniais laikotarpiais pagrindinio kapitalo vartojimas padidėja 100.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+100	P20	– 1 100
		P3B	+100
		P41	+ 1 000

Gamybos sąskaita				**Pajamų formavimo sąskaita**				**Pajamų paskirstymo sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
P20	– 1 000	P10	+100			N1	+ 1 100			N2	+ 1 100
N1	+ 1 100			N2	+ 1 100			N3	+ 1 100		

Pajamų naudojimo sąskaita				**Kapitalo sąskaita**				**Sandorių su kitomis šalimis sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
P3B	+100	N3	+ 1 100	P41	+ 1 000	N4	+ 1 000			N5	+0
N4	+ 1 000			N5	+0						

9. **Paslaugų atsargos**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Įregistravimo laikas	707	3. 120
Atsargų pokyčiai	350	3. 119 (b)

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 reikalauja registruoti teikiamas paslaugas kaip produkciją jos pagaminimo metu. ESS 95 sistemoje dėl paslaugų teikimo atsiranda pakeitimų nebaigtos gamybos atsargų pozicijoje. Naudojamos paslaugos ir toliau registruojamos tuo metu, kai vartotojui suteikiama „užbaigta“ paslauga.

ESS 79 sistemoje teikiamos paslaugos yra registruojamos galutinio produkto pristatymo vartotojui metu, o paslaugų atsargos aiškiai nėra įtrauktos. Registravimo laiko pasikeitimas abejose sistemose paveikia tik paslaugas teikiančių institucinių vienetų sąskaitas. Paslaugomis besinaudojančių institucinių vienetų sąskaitose jokių pakeitimų nebus.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode pakeitimas įtakos produkciją ir pridėtinę vertę, o poveikio ženklas negali būti nustatomas a priori. Tarpiniam vartojimui nėra jokio poveikio.

Išlaidų metode bus paveiktas tik atsargų pokytis, o jo poveikio ženklas priklausys nuo aplinkybių.

Pajamų metode pridėtinės vertės pokytis atsispindi bendrojo likutinio pertekliaus pokytyje, o jo ženklas negali būti nustatomas a priori.

Poveikio bendrajam vidaus produktui ženklas negali būti nustatomas a priori. Kadangi **perėjimas nuo BVP prie BNP** nėra tiesiogiai įtakojamas, poveikis BNP yra toks pat kaip ir poveikis BVP.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad 1 000 vertės projektai (inžinierių konsultantų paslaugos) bus baigti po šešių mėnesių; trys iš jų bus baigti t – 1 metais, kiti bus baigti t metais. Projektai pristatomi rangovui (paslaugomis besinaudojančiai įmonei) t metų kovo pabaigoje.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles. t – 1 metai.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+500	P42	+500

Gamybos sąskaita				**Pajamų formavimo sąskaita**				**Pajamų paskirstymo sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
N1	+500	P10	+500	N2	+500	N1	+500	N3	+500	N2	+500

Pajamų naudojimo sąskaita				**Kapitalo sąskaita**				**Sandorių su kitomis šalimis sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
N4	+500	N3	+500	P42 N5	+500 +0	N4	+500			N5	+0

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles. t metai.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	–500	P42	–500

Gamybos sąskaita				**Pajamų formavimo sąskaita**				**Pajamų paskirstymo sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
N1	–500	P10	–500	N2	–500	N1	–500	N3	–500	N2	–500

Pajamų naudojimo sąskaita				**Kapitalo sąskaita**				**Sandorių su kitomis šalimis sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
N4	–500	N3	–500	P42 N5	–500 +0	N4	–500			N5	+0

10. **Mineralinių išteklių žvalgymo išlaidos**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Tarpinis vartojimas	323 (i), 324 (i)	3.71 (a)
Bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas	343 (a)	3. 105 (b)

Pakeitimo aprašymas

ESS 79 teigiama, kad visos naftos, dujų ir kt. gavybos gręžinių kasimo išlaidos, patiriamos prieš priimant sprendimą dirbti tame telkinyje, yra laikomos tarpiniu vartojimu. Išlaidos, patiriamos priėmus sprendimą dirbti tame telkinyje, yra laikomos bendruoju pagrindinio kapitalo formavimu.

ESS 95 teigiama, kad mineralinių išteklių žvalgymo išlaidos, kurias sudaro išlaidos faktiniams žvalgomiesiems gręžiniams, aeronuotraukoms ir kitiems topografiniams tyrimams, transportui ir t. t., yra įtrauktos į bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo poziciją.

ESS 95 sistemoje bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo apimtis padidėja žvalgymo išlaidų, patiriamų iki nusprendžiant eksploatuoti telkinį, suma.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode tarpinis vartojimas sumažėja ir pridėtinė vertė padidėja perklasifikuota žvalgymo išlaidų suma. Be to, mineralinių išteklių žvalgybos savo poreikiams suma padidėja bendroji produkcija ir pridėtinė vertė.

Vienintelis poveikis **išlaidų metode** – tai bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo, lygaus perkvalifikuotoms išlaidoms ir gamybai savo poreikiams, padidėjimas.

Pajamų metode pridėtinės vertės padidėjimą atspindi ekvivalentiškas bendrojo likutinio pertekliaus padidėjimas.

Visi trys metodai aiškiai rodo, kad poveikis bendrajam vidaus produktui yra vienareikšmiai teigiamas. Kadangi **perėjimas nuo BVP prie BNP** nėra įtakojamas, poveikis bendrajam nacionaliniam produktui prilygsta poveikiui bendrajam vidaus produktui.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad 1 000 vertės mineralinių išteklių žvalgymas, už kurį sumokėta, yra perklasifikuojamas iš tarpinio vartojimo į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą. Toliau tarkime, kad mineralinių išteklių žvalgyba savo reikmėm yra verta 500.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+500	P20	– 1 000
		P41	+ 1 500

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	– 1 000	P10	+500
N1	+ 1 500		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N2	+ 1 500	N1	+ 1 500

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N3	+ 1 500	N2	+ 1 500

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N3	+ 1 500
N4	+ 1 500		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	+ 1 500	N4	+ 1 500
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

11. **Pagrindinio kapitalo vartojimas keliams, tiltams, damboms ir t. t.**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Pagrindinio kapitalo vartojimas	403	6.03

Pakeitimo aprašymas

Pagal ESS 79 pagrindinio kapitalo vartojimą reikia apskaičiuoti visoms atkuriamoms ilgalaikėms gamybos priemonėms, išskyrus neapibrėžto gyvavimo laikotarpio gamybos priemones, skirtas kolektyviniam vartojimui (kelius, tiltus ir t. t.).

ESS 95 teigiama, kad pagrindinio kapitalo vartojimas turi būti apskaičiuojamas visam ilgalaikiam turtui (išskyrus gyvulius).

Taigi akivaizdu, kad ESS 95 sistemoje pagrindinio kapitalo kintamo vartojimo apimtis padidėjo, nes buvo įtraukti keliai, tiltai ir t. t.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode produkcija ir bendroji pridėtinė vertė padidėja suteiktų ne rinkos paslaugų įvertinime padidėjant pagrindinio kapitalo sąnaudų komponento vartojimui.

Išlaidų metode kolektyvinis valdžios sektoriaus vartojimas padidėja pagrindinio kapitalo papildomo vartojimo suma.

Pajamų metode bendrasis likutinis perteklius išauga pagrindinio kapitalo papildomą vartojimą atitinkančia suma.

Kadangi **perėjimas nuo BVP prie BNP** nėra niekaip įtakojamas, poveikis bendrajam nacionaliniam produktui prilygsta poveikiui bendrajam vidaus produktui, kuris savo ruožtu yra lygus pagrindinio kapitalo vartojimo padidėjimui ir yra vienareikšmiai teigiamas. Anksčiau buvo daroma prielaida, kad keliai, tiltai ir t. t. priskiriami valdžios sektoriaus ne rinkos gamintojams. Jeigu tokio kolektyviniam vartojimui skirto turto savininkai būtų rinkos gamintojai, jokio poveikio BVP ar BNP nebūtų.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad kapitalo vartojimas, lygus 1 000, yra apskaičiuojamas keliams, tiltams, damboms ir t. t., kurie sudaro valdžios sektoriaus ne rinkos šakos kapitalo atsargų dalį.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 000	P3B	+ 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N1	+ 1 000	P10	+ 1 000

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N2	+ 1 000	N1	+ 1 000

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N3	+ 1 000	N2	+ 1 000

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N5	+0	N4	+0

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas	Ištekliai	
	N5	+0

12. **Valstybės licencijos ir kiti mokesčiai**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Mokesčiai	417.3, 496	4.23 (e), 4.80 (d)
Paslaugos		3.71 (e), 3.76 (h), 4.79 (d)

Pakeitimo aprašymas

Reikia atskirti verslo licencijas, priskiriamas rinkos gamintojų ir, galbūt, ne rinkos gamintojų tarpiniam vartojimui, ir namų ūkių, kaip vartotojų, įsigyjamas licencijas, pvz., paso mokesčius, vairavimo egzamino ir vairuotojo pažymėjimo mokesčius.

Gamintojų vienetams ESS 95 sistemoje licencijų ir valstybei sumokėtų mokesčių registravimo prie kitų gamybos mokesčių sritis yra siauresnė nei ESS 79 sistemoje. Jei prieš suteikdama tokią licenciją valstybė tikrina naudojamos įrangos tinkamumą arba saugumą, darbuotojų profesinę kompetenciją, gaminamų prekių ir teikiamų paslaugų kokybę ar standartą, mokėjimas yra traktuojamas kaip paslaugos pirkimas (jei sumos nėra nuskaitomos iš visos atlikto tikrinimo sąnaudų dalies).

Panaši situacija yra ir namų ūkiams, nes ESS 95 sistemoje į einamuosius pajamų, turto ir t. t. mokesčius neįtraukiami mokėjimai už įvairias licencijas. Jie yra traktuojami kaip mokėjimai už valdžios sektoriaus teikiamas paslaugas.

Pakeitimo pasekmės

Dėl tam tikrų valstybės licencijų mokesčių klasifikacijos pakeitimų greičiausiai reikės perklasifikuoti tam tikrą skaičių valdžios sektoriui priklausančių gamintojų vienetų iš ne rinkos gamintojų į rinkos gamintojus. Toliau aprašomos ne rinkos gamintoju išliekančio vieneto įplaukų perklasifikavimo iš mokesčių ir t. t. į mokėjimus už paslaugas pasekmes. Gamintojų, perklasifikuojamų iš rinkos į ne rinkos gamintojus arba atvirkščiai, klausimas yra aptariamas 2.19 skirsnyje.

Gamybos metode produkcija nesikeičia, kadangi ne rinkos gamintojų produkcija yra įvertinama kaip sąnaudų suma. Tarpinis vartojimas padidėja mokesčių ir t. t., kurie yra perklasifikuojami iš „kiti su gamyba susiję mokesčiai (R222)“ tarpinį vartojimą, suma, t. y. ta valstybinių licencijų mokesčių dalimi, kurią moka gamintojai. Atitinkamai sumažėja pridėtinė vertė.

Išlaidų metode galutinis namų ūkių vartojimas padidėja namų ūkių, kaip vartotojų, sumokama licencijų mokesčių suma, kuri yra perklasifikuojama iš „einamieji pajamų, turto ir t. t. mokesčiai“ į paslaugų pirkimus. Valdžios sektoriaus kolektyvinis vartojimas mažėja didėjant pardavimams. Kita vertus, privačių ne pelno institucijų, teikiančių paslaugas namų ūkiams, kolektyvinis vartojimas išauga, kadangi ne rinkos gamintojams gali tekti mokėti kai kuriuos mokesčius (tai padidina tarpinį vartojimą), bet tai atsveria produkcijos mokesčių sumažėjimas. Eksportas ir importas padidėja tiek, kiek licencijų mokesčių užsienio valstybinėms įstaigoms sumoka rezidentai arba vidaus valstybinėms įstaigoms sumoka nerezidentai.

Pajamų metode produkcijos mokesčiai (R222) sumažėja tiek, kiek sumažėja pridėtinė vertė.

Apskritai, poveikio bendrajam vidaus produktui ženklas yra vienareikšmiai neigiamas, jei licencijų mokesčių dalis tenka tarpiniam vartojimui. Kadangi *nuo BVP prie BNP pereinama* be jokių pasekmių, poveikis bendrajam nacionaliniam produktui bus lygus poveikiui bendrajam vidaus produktui.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad licencijų mokesčiai, lygūs 1 000, yra perklasifikuojami iš mokesčių ir t. t. į valdžios sektoriaus ne rinkos gamintojų pardavimus. Iš šios sumos 500 yra susiję su namų ūkių, kaip vartotojų, mokesčiais, perklasifikuotais iš R69, o dar 500 – su gamintojų mokamais licencijų mokesčiais, perklasifikuotais iš R222. Tokie mokesčiai nėra taikomi valdžios sektoriaus ne rinkos gamintojams ir ne pelno institucijoms.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai	Naudojimas
	P20 +500
	P3B −500

Gamybos sąskaita

Naudojimas	Ištekliai
P20 +500	
N1 −500	

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas	Ištekliai
R20 −500	N1 −500
N2 +0	

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas	Ištekliai
	N2 +0
N3 −500	R20 −500

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas	Ištekliai
P3A −500	N3 −500
N4 +0	

Kapitalo sąskaita

Naudojimas	Ištekliai
N5 +0	N4 +0

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas	Ištekliai
	N5 +0

13. **Produkcijos savo galutiniam vartojimui ir produkcijos iš savanoriškos veiklos įvertinimas**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Gamybai priskiriama veikla	306	3.08
Produkcijos įvertinimas	315, 628	3.49, 3.52

Pakeitimo aprašymas

Šioje eilutėje reikia aptarti du pakeitimus.

Pirmiausia keičiasi sąvoka, nes visur, kur įmanoma, į gamybos savo poreikiams įvertinimą yra įtraukiamas grynojo likutinio pertekliaus elementas. ESS 79 nereikalauja registruoti tokio likutinio pertekliaus.

Antrasis pakeitimas yra susijęs su ilgalaikio turto statyba, pasinaudojant savanoriška veikla. ESS 95 nurodoma įvertinant produkcijos vertę įtraukti numatomą naudojamos darbo jėgos vertę (remiantis numatytomis tokios pat darbo jėgos samdymo sąnaudomis).

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode rinkos gamintojų produkcija ir pridėtinė vertė didėja didėjant gamybos savo poreikiams vertei, nes produkcija savo poreikiams yra vertinama bazinėmis kainomis, bet ne kaip sąnaudų suma. Produkcija ir pridėtinė vertė taip pat didėja nemokamų darbų komunalinėje statyboje verte, kuri nėra įtraukiama ESS 79 sistemoje.

Išlaidų metode padidėja namų ūkių galutinis vartojimas ir bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas (pastarasis padidėja dėl abiejų sąvokos pakeitimų). Valdžios sektoriaus ir privačių ne pelno institucijų, teikiančių paslaugas namų ūkiams, galutinis vartojimas sumažės kapitalo formavimo savo poreikiams atveju.

Pajamų metode išauga kompensacija darbuotojams tiek, kiek gamyba savo poreikiams yra skirta darbuotojų darbo užmokesčiui natūra. Be to, rinkos gamintojų bendrasis likutinis perteklius padidėja ta gamybos savo poreikiams dalimi, kuri yra pasigaminta ir naudojama kaip namų ūkių galutinis vartojimas (išskyrus kompensaciją darbuotojams natūra) ir bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas. Kalbant apie produkciją iš savanoriškos veiklos, likutinis perteklius (mišrios pajamos) tai pat padidėja naudojamų nemokamų darbų vertės suma.

Poveikis bendrajam vidaus produktui yra neabejotinai teigiamas. **Perėjimą nuo BVP prie BNP** paveikia tik kompensacija darbuotojams natūra į kitas šalis ir iš jų, ir šis greičiausiai visais praktiniais tikslais liks nepakitęs. Esant tokiai nežymiai įtakai, poveikis bendrajam nacionaliniam produktui bus teigiamas.

Skaitmeninis pavyzdys

Pirmiausia tarkime, kad gamybai savo poreikiams taikomi nauji įvertinimo principai reiškia, kad produkcijos padidėjimas, palyginti ESS 79 įvertinimu, yra lygus 1 000, iš kurių 100 – tai kompensacija darbuotojams natūra, 400 – galutinis savo gamybos vartojimas ir 500 – rinkos gamintojų kapitalo formavimas savo poreikiams.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 000	P3B	+500
		P41	+500

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		P10	+ 1 000
N1	+ 1 000		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R10	+100	N1	+ 1 000
N2	+900		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+900
N3	+ 1 000	R10	+100

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+500	N3	+ 1 000
N4	+500		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	+500	N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

Antra, tarkime, kad savanoriškos veiklos sukuriamam ilgalaikiam turtui taikant naujuosius įvertinimo principus, naudojamos darbo jėgos vertė yra 800.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+800	P41	+800

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		P10	+800
N1	+800		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	+800
N2	+800		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+800
N3	+800		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N3	+800
N4	+800		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	+800	N4	+800
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

14. **Gamybos priemonių slenkstinė vertė**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Tarpinis vartojimas	323 (d)	3.70 (e)
Bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas	340 (a)	3. 108 (a)

Pakeitimo aprašymas

ESS 79 sistemoje į bendrąjį pagrindinio kapitalo formavimą įtraukiamų nedidelės vertės ilgalaikio vartojimo prekių slenkstinė vertė 1970 m. kainomis yra 100 ekiu, o ESS slenkstinė vertė 1995 m. kainomis yra 500 ekiu. Visose Europos Sąjungos valstybėse narėse nauja riba reiškia, kad realių kainų riba pakyla ir didesnė nedidelės vertės gamybos priemonių dalis yra traktuojama kaip tarpinis vartojimas.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode padidės tarpinis vartojimas ir atitinkamai rinkos gamintojams sumažės pridėtinė vertė. Todėl sumažės ir su rinkos produkcija susijusi pridėtinė vertė. Ne rinkos gamintojams bendroji pridėtinė vertė sumažėja atitinkamai mažiau vartojant pagrindinio kapitalo, kas yra lygu bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo sumažėjimui.

Išlaidų metode sumažės bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas. Be to, valdžios sektoriaus kolektyviniam vartojimui galimas dvejopas skirtingas poveikis: pirma, ne rinkos gamintojų tarpinis vartojimas padidėja suma, kuria sumažėja bendrasis pagrindinio kapitalo vartojimas; antra, sumažėja pagrindinio kapitalo vartojimas.

Pajamų metode sumažės bendrasis likutinis perteklius tiek, kiek sumažės rinkos gamintojų pridėtinė vertė ir ne rinkos gamintojų pagrindinio kapitalo vartojimas.

Gamybos ir pajamų metodai rodo, kad poveikis bendrajam vidaus produktui yra vienareikšmiai neigiamas. Kadangi *perėjimo nuo BVP prie BNP* neveikia slenkstinė vertė, poveikis bendrajam nacionaliniam produktui prilygsta poveikiui bendrajam vidaus produktui.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad rinkos gamintojų nedidelės vertės gamybos priemonių pirkimai, kurių vertė yra 900, perklasifikuojami iš bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo. Be to, tarkime, kad taip pat perklasifikuojami 100 verti ne rinkos gamintojų pirkimai ir kad dėl naujos slenkstinės vertės sumažėja ne rinkos gamintojų pagrindinio kapitalo, verto 90, vartojimas.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+10	P20	+ 1 000
		P3B	+10
		P41	– 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+ 1 000	P10	+10
N1	–990		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	–990
N2	–990		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	–990
N3	–990		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+10	N3	–990
N4	– 1 000		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	– 1 000	N4	– 1 000
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

15. **Rinkos/ne rinkos kriterijai**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Rinkos gamintojai	315	3.24
Rinkos produkcija	305, 308	3.17
Ne rinkos gamintojai	317	3.26
Ne rinkos produkcija	312	3.23

Pakeitimo aprašymas

Gamintojų vienetų klasifikavimo į rinkos ir ne rinkos gamintojus taisyklės yra visiškai pakeistos.

ESS 79 sistemoje į nustatytą sąrašą įtrauktos paslaugos tradiciškai yra laikomos rinkos paslaugomis, į antrąjį nustatytą sąrašą įtrauktos paslaugos visada yra laikomos ne rinkos paslaugomis, o į trečiąjį nustatytą sąrašą įtrauktos paslaugos laikomos rinkos paslaugomis, jei gamintojų vieneto ištekliai daugiausia yra gaunami iš jų produkcijos pardavimų.

ESS 95 sistemoje visoms veiklos rūšims taikomas vienas kriterijų rinkinys. Pavyzdžiui, kiti ne rinkos gamintojai yra apibrėžiami kaip vietiniai veiklos rūšies vienetai arba instituciniai vienetai, kurių didžioji dalis produkcijos yra suteikiama nemokamai arba už ekonomiškai nereikšmingą kainą (t. y., kai pardavimai padengia mažiau kaip 50 % gamybos sąnaudų).

Šio pakeitimo pasekmė yra ta, kad pagal ESS 79 tam tikras gamintojų vienetas gali būti klasifikuojamas kaip rinkos, o pagal ESS 95 – kaip ne rinkos ir atvirkščiai. Antra, ESS 95 yra patikslintas ne rinkos produkcijos vertinimas (žr. 20, toliau), ypač subsidijų atžvilgiu. Produkcijos vertinimo būdas priklauso nuo to, ar produkcija yra rinkos ar ne rinkos.

Pakeitimo pasekmės

Aptarkime gamintojų vieneto, perklasifikuojamo iš rinkos į ne rinkos, atvejį. Pagal ESS 79 taisykles toks gamintojas, remiantis jo veiklos šaka, tradiciškai buvo rinkos, o pagal ESS 95 taisykles, nepaisant veiklos, taikomas 50 % kriterijus. Dėl bet kokio priešingo perklasifikavimo pasekmės bus ekvivalentiškos, bet priešingos.

Gamybos metode produkcija keičiasi skirtumu tarp pajamų iš pardavimų (pridėjus, galbūt, užbaigtų prekių ir nebaigtos gamybos atsargas) ir gamybos sąnaudų. Tarpinis vartojimas nekinta. Pridėtinė vertė keičiasi iš išvedamos kaip produkcija, atėmus tarpinį vartojimą, į apskaičiuotą kaip darbuotojų darbo užmokesčio, pagrindinio kapitalo suvartojimo ir kitų mokesčių, atėmus produkcijos subsidijas, suma. Jei gamintojas neišpildo ESS 95 numatyto 50 % kriterijaus, poveikis pridėtinei vertei bus teigiamas.

Išlaidų metode kolektyvinis vartojimas padidėja tiek, kiek gamybos sąnaudos yra didesnės už pajamas iš pardavimų. Kiti komponentai nekinta.

Pajamų metode bendrojo likutinio pertekliaus pasikeitimas yra lygus pridėtinės vertės pasikeitimui, atėmus kitų produkcijos subsidijų R312 pasikeitimą.

Perklasifikuojant gamintojus iš rinkos į ne rinkos, poveikis bendrajam vidaus produktui yra vienareikšmiai teigiamas. Kadangi perklasifikavimas gali būti ir viena, ir kita kryptimi, bendrojo poveikio bendrajam vidaus produktui negalima nustatyti a priori. Kadangi *perėjimas nuo BVP prie BNP* nekinta, poveikis BNP prilygsta poveikiui BVP.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad visuomeninio kino filmų prodiuserio (tradiciškai, pagal ESS 79, rinkos) pajamos iš pardavimų yra 300, tarpinis vartojimas – 200, kompensacija darbuotojams – 500, pagrindinio kapitalo suvartojimas ir kiti su produkcija susiję mokesčiai – 50. Jis gauna išmoką iš valstybės biudžeto, kuri padengia jo 500 deficitą, kuris pagal ESS 79 taisykles yra traktuojamas kaip dar viena su produkcija susijusi subsidija. Kitų pajamų šaltinių nėra, gautas produktas nėra eksportuojamas. Dėl perėjimo prie ESS 95, prodiuseris bus galiausiai perklasifikuojamas iš rinkos į ne rinkos.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+500	P3B	+500

Gamybos sąskaita				**Pajamų formavimo sąskaita**				**Pajamų paskirstymo sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
		P10	+500			N1	+500	R312	−500	N2	+0
N1	+500			N2	+0	R312	−500	N3	+500		

Pajamų naudojimo sąskaita				**Kapitalo sąskaita**				**Sandorių su kitomis šalimis sąskaita**			
Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai		Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+500	N3	+500			N4	+0			N5	+0
N4	+0			N5	+0						

16. **Subsidijos**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Subsidijos	421	4.30, 4.38 (j)
Natūriniai pervedimai	475	4. 105 (e)

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 reikalavimai skiriasi nuo ESS 79 (kur įtraukiamas Komisijos sprendimas 93/465/EEB, Euratomas [1]), paaiškinantis ESS 79 subsidijų atžvilgiu) dviem atžvilgiais.

Pirmiausia, ESS 95 sistemoje į subsidijas neįeina: valdžios sektoriaus mokėjimai rinkos gamintojams, norint visiškai arba iš dalies užmokėti už prekes ir paslaugas, kurias šie rinkos gamintojai tiesiogiai ir individualiai teikia įstatymais nustatytą teisę jas gauti turintiems namų ūkiams, kad apsaugotų juos nuo socialinės rizikos ir poreikių. Anksčiau paminėtame Komisijos sprendime nebuvo jokių socialinio aspekto reikalavimų.

Antra, ESS 95 sistemoje ne rinkos gamintojai gali gauti kitas produkcijos subsidijas, jie tokie mokėjimai priklauso nuo ir rinkos, ir ne rinkos gamintojams taikomų Vyriausybės patvirtintų taisyklių. Pagal ESS 79 ne rinkos gamintojai negalėjo gauti subsidijų. Tokiu atveju poveikis bus ne rinkos gamintojų produkcijos vertinimui.

Pakeitimo pasekmės

Pirmiausia, apsvarstysime atvejį, kai namų ūkiams paslaugas teikiantys gamintojai iš valstybės biudžeto gauna ESS 95 socialinių kriterijų neatitinkančias išmokas, kurios pagal ESS 79 taisykles būtų registruojamos kaip socialinė išmoka natūra (kaip paaiškinta Komisijos sprendime dėl subsidijų), o pagal ESS 95 – kaip subsidijos produktams. ESS 95 aiškiai reikalaujama, kad būtų socialinė paskirtis ir būtų įvardinti mokėjimus gaunantys asmenys, siekiant išvengti jų traktavimo kaip neatlygintinų pervedimų gamintojams, t. y. kaip subsidijų. ESS 79 taisykles aiškinančiame Komisijos sprendime dėl subsidijų neminima socialinė paskirtis, t. y. išlaidos, skirtos padengti tam tikrą riziką ir poreikius.

Gamybos metode produkcija ir pridėtinė vertė sumažėja perklasifikuojama suma.

Išlaidų metode namų ūkių galutinis vartojimas sumažėja tokia pat suma.

Pajamų metode subsidijos produkcijai padidėja į subsidijas produktams perklasifikuojama suma.

Poveikis BVP ir BNP yra vienareikšmiai neigiamas ir savo dydžiu lygus išmokoms iš valstybės biudžeto, perklasifikuojamoms į subsidijas produktams.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad 1 000 išmoka iš valstybės biudžeto rinkos gamintojams yra perklasifikuojama į socialines išmokas natūra subsidijoms produktams.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

[1] OL 224, 1993 9 3, p. 27.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	– 1 000	P3B	– 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		P10	– 1 000
N1	– 1 000		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	– 1 000
N2	+0	R311	+ 1 000

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R311	+ 1 000	N2	+0
N3	– 1 000		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	– 1 000	N3	– 1 000
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

Antra, tarkime, kad 1 000 išmokos iš valstybės biudžeto ne pelno institucijoms, teikiančioms paslaugas namų ūkiams, yra perklasifikuojamos iš einamųjų išmokų į kitas subsidijas produkcijai.

Gamybos metode produkcija ir pridėtinė vertė sumažėja perklasifikuojama suma.

Išlaidų metode privačių ne pelno institucijų, teikiančių paslaugas namų ūkiams, galutinis vartojimas sumažėja ta pačia suma.

Pajamų metode subsidijos gamybai padidėja suma, perklasifikuojama į subsidijas produktams.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	– 1 000	P3B	– 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		P10	– 1 000
N1	– 1 000		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	– 1 000
N2	+0	R31	+ 1 000

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R31	+ 1 000	N2	+0
R66	– 1 000	R66	– 1 000
N3	– 1 000		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	– 1 000	N3	– 1 000
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

17. **Pramogų, literatūros bei meno kūrinių originalai**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Gamybos sritis	309	3.67
Bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas	340, 398	3.105(b)

Pakeitimo aprašymas

Pagal ESS 95 pramogų, literatūros bei meno kūrinių originalų gamyba yra bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo dalis. Pagal ESS 79 tokia produkcija neįeina į gamybos sritį. Klausimas, kaip traktuoti asocijuotas paslaugas, t. y. autorizuotą naudojimąsi tokiais originalais (jų atgaminimą), nagrinėjamas kitame skyriuje.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode produkcija padidėja pagaminamų originalų suma. Tarpinis vartojimas padidėja gamybos procese naudojamų išteklių, kurie anksčiau buvo traktuojami, kaip namų ūkių galutinis vartojimas, verte. Pridėtinė vertė pasikeičia skirtumu tarp šių dviejų pozicijų. Ženklas negali būti nustatomas a priori, tačiau spėjama, kad dažniausiai jis bus teigimas.

Išlaidų metode bendrasis pagrindinio kapitalo formavimas padidėja pagamintų originalų verte. Namų ūkių galutinis vartojimas sumažėja išlaidomis, perklasifikuojamomis į tarpinį vartojimą.

Pajamų metode bendrojo likutinio pertekliaus pasikeitimas rodo pridėtinės vertės pasikeitimą.

Nors poveikio BVP ir BNP ženklas negali būti nustatomas a priori, vargu, ar tarpinio vartojimo padidėjimas bus didesnis už produkcijos padidėjimą. Todėl manoma, kad poveikis BVP ir BNP bus teigiamas.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad per ataskaitinį laikotarpį pagamintų originalų vertė yra 1 000. Jų pagaminimui reikalingas tarpinis vartojimas yra lygus 20. Dalyvaujantys darbuotojai negauna darbo užmokesčio. Be to, tarkime, kad pramogų, literatūros bei meno kūrinių originalai nėra eksportuojami ar importuojami.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 000	P20	+200
		P3B	–200
		P41	+ 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+200	P10	+ 1 000
N1	+800		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	+800
N2	+800		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+800
N3	+800		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	–200	N3	+800
N4	+ 1 000		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	+ 1 000	N4	+ 1 000
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas	Ištekliai	
	N5	+0

18. **Paslaugos, susijusios su pramogų, literatūros bei meno kūrinių originalais**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Gamybos sritis	309 (b)	3.67
Pajamos iš turto	436 (c)	

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 sistemoje mokėjimai už licenciją naudotis pramogų, literatūros ir meno kūrinių originalais yra registruojami kaip paslaugų pardavimai ir pirkimai. ESS 79 sistemoje tokie mokėjimai buvo traktuojami kaip pajamos iš turto.

Pakeitimo pasekmės

Paprastai už autorines teises moka leidėjai, norėdami gauti licenciją naudotis menininkų ir t. t. autorinėmis teisėmis. Todėl naudojimasis tokiomis paslaugomis yra labiausiai panašus į tarpinį vartojimą, pridėjus eksportą ir importą. Pastarieji atsiranda dėl to, kad leidėjai nerezidentai įsigyja licenciją naudotis vietos menininkų autorinėmis teisėmis ir atvirkščiai.

Menininkams ir t. t. savo autorinių teisinių užtikrinimui kartais reikalingas tarpininkas, kurio funkcija – sekti kada ir kur leidžiamos knygos, grojami įrašai ir rodomos pjesės. Tokios išlaidos yra perklasifikuojamos iš namų ūkių galutinio vartojimo į tarpinį vartojimą. Tačiau kadangi tokias paslaugas daugiausia perka leidėjai, o ne patys menininkai, jos pirmiausia yra registruojamos kaip tarpinis vartojimas.

Gamybos metode produkcija padidėja ne rinkos gamintojų perkamų su licencijomis susijusių paslaugų pardavimų suma. Vietos leidėjų tarpinis vartojimas padidėja ta pačia suma, atėmus grynąjį autorinių teisių paslaugų eksportą. Be to, patys menininkai mokėdami tarpininkams (agentams) gali patirti tarpinio vartojimo išlaidų. Pridėtinė vertė keičiasi skirtumu tarp tų sumų. Ženklas negali būti nustatomas a priori.

Išlaidų metode namų ūkių galutinis vartojimas sumažėja bet kokių mokėjimų, perklasifikuojamų iš namų ūkių galutinio vartojimo į tarpinį vartojimą, suma. Be to, mokėjimai už paslaugas, susijusias su autorinėmis teisėmis, į kitas šalis ir iš jų dabar laikomi importu ir eksportu. Jei autorinių teisių paslaugas įsigyja ne rinkos gamintojai, atitinkamai padidėja tarpinis vartojimas.

Pajamų metode bendrasis likutinis perteklius keičiasi tiek, kiek keičiasi pridėtinė vertė.

Visi trys metodai rodo, kad poveikio BVP ženklas negali būti nustatomas a priori. **Perėjime nuo BVP prie BNP** mokėjimai už licenciją naudotis meno kūrinių originalais yra perklasifikuojami iš pajamų iš turto į kitas šalis ir iš jų į paslaugų importą ir eksportą, todėl poveikis sandoriams su kitomis šalimis yra neutralus BNP atžvilgiu. Poveikio BNP, kaip ir poveikio BVP, ženklas negali būti nustatomas apriorišk ai.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad vietos leidėjų mokėjimai menininkams rezidentams yra lygūs 1 000 ir kad menininkai, parduodami licenciją naudotis jų originalais, nepatiria tarpinio vartojimo išlaidų. Be to, tarkime, kad tokių paslaugų importas yra lygus 100, o eksportas – 300. Visi importo ir eksporto sandoriai yra su leidėjais, o ne su pačiais menininkais.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 300	P20	+ 1 100
P60	+100	P50	+300

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+ 1 100	P10	+ 1 300
N1	+200		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	+200
N2	+200		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R40	–100	N2	+200
N3	+0	R40	–300

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N4	+0	N3	+0

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
N5	+0	N4	+0

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

19. **Garažai**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Sąlyginis nuomos mokestis	315 (i)	3.64

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 teigiama, kad gyvenamųjų patalpų savininkų galutinio vartojimo tikslu naudojami garažai (net atskirai nuo gyvenamųjų patalpų) yra įtraukiami į sąlygines gyvenamųjų patalpų paslaugas. ESS 79 tokie garažai nebuvo aiškiai apibrėžti. Komisijos sprendime 95/309/EB, Euratomas ([1]), apibrėžiančiame teikiamų gyvenamųjų patalpų paslaugų vertinimo principus, aiškinamas gyvenamųjų paslaugų traktavimas ESS 79 sistemoje. Jame numatyta, kad skaičiuojant sąlyginius ir faktinius gyvenamųjų patalpų nuomos mokesčius, įtraukiami tik neatskiriama gyvenamųjų patalpų dalimi esantys garažai. Todėl kitaip traktuojami galutinio vartojimo tikslais naudojami garažai, esantys atskirai nuo gyvenamųjų patalpų.

Pakeitimo pasekmės

Tam tikrų savininkų, kurie naudojasi nuosavomis gyvenamosiomis patalpomis, turimų garažų sąlyginių nuomos mokesčių įtraukimas į gamybos sferą paveikia produkciją, pridėtinę vertę, namų ūkių galutinį vartojimą ir bendrąjį likutinį perteklių.

Gamybos metode produkcija padidėja įtraukiant garažų savininkų užimtų garažų sąlyginius nuomos mokesčius, tuo tarpu kai tarpinis vartojimas padidėja remonto ir eksploatacijos sąnaudomis, susijusiomis su tais garažais. Pridėtinė vertė padidėja šių dviejų sumų skirtumu.

Išlaidų metode namų ūkių galutinis vartojimas padidėja sąlyginiais nuomos mokesčiais, atėmus bet kokias remonto ir eksploatacijos sąnaudas.

Pajamų metode bendrasis likutinis perteklius padidėja atitinkamai keičiantis pridėtinei vertei.

Darant prielaidą, kad sąlyginiai nuomos mokesčiai visada bus didesni už remonto ir eksploatacijos sąnaudas, tam tikrų garažų traktavimas sąlygos BVP padidėjimą.

Nepaisant bet kokio netiesioginio poveikio pajamoms iš turto, susijusioms su savininkų nerezidentų, kurie naudojasi nuosavomis gyvenamosiomis patalpomis, turimais garažais, poveikis BNP bus lygus poveikiui BVP.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad 1 000 verti sąlyginiai nuomos mokesčiai yra įtraukiami į teikiamas gyvenamųjų patalpų paslaugas ir kad tarpinis vartojimas (einamosios sąnaudos) yra lygios 50. Įtraukti garažai nepriklauso nerezidentams, o savininkų nerezidentų, kurie naudojasi nuosavomis gyvenamosiomis patalpomis, turimi garažai nėra įtraukti užsienyje.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 000	P20	+50
		P3B	+950

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+50	P10	+ 1 000
N1	+950		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	+950
N2	+950		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+950
N3	+950		

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+950	N3 +	950
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

([1]) OL L 186, 1995 8 5, p. 59.

20. **Automobilių registravimo mokesčiai, mokami namų ūkių**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Mokesčiai	414	4.14
Produktų mokesčiai	417.1	4.20 (d)

Pakeitimo aprašymas

ESS 79 nėra aiškiai nurodoma, kaip registruoti automobilių registravimo mokesčius, mokamus namų ūkių. Tačiau su produkcija susijusių mokesčių sritis apsiribojo rinkliavomis už gamintojų vienetus. ESS 79 sistemoje automobilių registravimo mokesčiai, mokami namų ūkių, paprastai turėtų būti registruojami įvairių einamųjų pervedimų pozicijoje.

ESS 95 teigiama, kad automobilių registravimo mokesčiai yra registruojami produktų mokesčių pozicijoje. Pagal ESS 95 produktų mokesčių apimtis apsiriboja mokesčiais, kuriuos moka gamintojų vienetai.

Automobilių registravimo mokesčiai, kuriuos moka namų ūkiai kaip vartotojai, yra perklasifikuojami iš (galbūt) įvairių einamųjų pervedimų (R69) į produktams taikomus mokesčius (R221).

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode produkcija ir pridėtinė vertė gamintojų kainomis (ESS 79 sąvoka) padidėja perklasifikuojama suma. Produkcija ir pridėtinė vertė bazinėmis kainomis (ESS 95 sąvoka) nesikeičia.

Išlaidų metode namų ūkių galutinis vartojimas padidėja perklasifikuojamais automobiliams taikomais mokesčiais.

Pajamų metode su produkcija susiję mokesčiai ir importas padidėja perklasifikuojama suma.

Apskritai, poveikis BVP yra vienareikšmiai teigiamas. Kadangi perėjimas nuo BVP prie BNP nėra niekaip įtakojamas, poveikis BNP yra lygus poveikiui BVP.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad 1 000 verti automobilių registracijos mokesčiai, kuriuos moka vartotojai, yra perklasifikuojami į produktams taikomus mokesčius.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 000	P3B	+ 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		P10	+ 1 000
N1	+ 1 000		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R221	+ 1 000	N1	+ 1 000
N2	+0		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+0
N3	+ 1 000	R221	+ 1 000

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

21. **Kompensacija darbuotojams natūra**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Tarpinis vartojimas	324 (a)	3.71(b)
Namų ūkių galutinis vartojimas	330 (e) 628 1 išnaša	3.76 (b)
Kompensacija darbuotojams	408 (j), 409 (a)	4.05, 4.06

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 taisyklėse yra du pakeitimai.

Į ESS 95 yra įtrauktas sporto, poilsio arba atostogų sąlygų sudarymas darbuotojams ir jų namų ūkiams kompensaciją darbuotojams mokant natūra, o ESS 79 taisyklėse šios sumos yra aiškiai neįtraukiamos į pajamų natūra poziciją ir teigiama, kad jos turėtų būti registruojamos darbdavių tarpinio vartojimo pozicijoje.

Be to, skiriasi pasigamintos produkcijos ir darbuotojams jų darbdavių teikiamų paslaugų vertinimas. ESS 95 sistemoje tai vertinama bazinėmis kainomis. ESS 79 sistemoje tai vertinama kaip gamybos sąnaudų suma (t. y. gamintojo pelnas tradiciškai yra lygus nuliui).

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode produkcija padidėja, jei darbuotojams yra tiekiami pasigaminti produktai (priešingai iš kitų gamintojų pirktiems produktams). Tarpinis vartojimas sumažėja, kadangi tam tikros išlaidų pozicijos (pirkimai iš kitų gamintojų) yra perklasifikuojamos iš tarpinio vartojimo į galutinį vartojimą. Abiem atžvilgiais padidėja pridėtinė vertė.

Išlaidų metode namų ūkių tarpinis vartojimas sumažėja pajamų natūra vertės padidėjimu.

Pajamų metode kompensacija darbuotojams padidėja tiek, kiek padidėja namų ūkių galutinis vartojimas.

BVP padidėja didėjant kompensacijai natūra. **Perėjimą nuo BVP prie BNP** įtakos bet kokie darbuotojų kompensacijai naudojami elementai natūra iš kitų šalių ir į jas, taigi poveikio BNP ženklas nenustatomas a priori, nors, praktiškai, jis tikrai bus teigiamas.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad pasigamintų prekių ir darbuotojams teikiamų paslaugų vertė padidėja 500. Be to, tarkime, kad 500 verti produktai yra perklasifikuojami iš darbuotojų tarpinio vartojimo natūra. Keičiantis sąvokai, kompensacija darbuotojams iš kitų šalių ir į jas nesikeičia.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+500	P20	−500
		P3B	+ 1 000

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	−500	P10	+500
N1	+ 1 000		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R10	+ 1 000	N1	+ 1 000
N2	+0		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+0
N3	+ 1 000	R10	+ 1 000

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+ 1 000	N3	+ 1 000
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

22. **Licencijos naudotis nematerialiuoju nesukurtu turtu**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Nematerialusis nesukurtas turtas	309 (b)	7.43
Autorių honorarai	436 (c)	3.70 (f)

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 sistemoje licencijų naudotis nematerialiuoju nesukurtu turtu (patentai, prekių ženklai, autorinės teisės ir t. t.) pardavimai ir pirkimai yra registruojami atitinkamai produkcijos ir vartojimo pozicijose. ESS 79 sistemoje tokie mokėjimai laikomi pajamų iš turto mokėjimais.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode produkcija padidėja tokių mokėjimų už licencijas, gaunamų iš rinkos gamintojų rezidentų, suma. Tarpinis vartojimas padidėja vidaus gamintojų mokėjimais pagrindinio nematerialaus turto savininkams rezidentams ir nerezidentams. Todėl poveikio pridėtinei vertei ženklas negali būti nustatomas a priori.

Išlaidų metode namų ūkių galutinis vartojimas padidėja mokėjimų už licencijas (jei tokių yra), kuriuos namų ūkiai moka kaip vartotojai. Kolektyvinis vartojimas padidėja mokėjimų suma, atėmus ne rinkos gamintojų mokamus autorių honorarus. Eksportas ir importas padidėja mokėjimų už licencijas į kitas šalis ir iš jų suma.

Pajamų metode bendrasis likutinis perteklius keičiasi tiek, kiek keičiasi pridėtinė vertė.

Dėl sandorių su kitomis šalimis, poveikio BVP ženklas negali būti nustatomas a priori. **Pereinant nuo BVP prie BNP**, pajamos iš turto į kitas šalis ir iš jų sumažėja sumomis, perklasifikuojamomis į paslaugų importą ir eksportą. Jei keičiantis sąvokoms padidėja nors vienas iš galutinio buitinio naudojimo komponentų, poveikio BNP ženklas bus teigiamas.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad rezidentams už licencijas sumokama 1 000, o jų pačių išlaidos yra 700. Ne rinkos gamintojai autorių honorarams išleidžia 50 ir negauna jokių įplaukų. Licencijų paslaugų eksportas yra 500, importas – 200. Namų ūkiai kaip vartotojai nemoka už licencijas.

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 050	P20	+700
P60	+200	P3B	+50
		P50	+500

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+700	P10	+ 1 050
N1	+350		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N1	+350
N2	+350		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R40	–200	N2	+350
N3	+50	R40	–500

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A	+50	N3	+50
N4	+0		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N4	+0
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0

23. **Žyminiai mokesčiai**

Pagrindiniai žodžiai

	ESS 79	ESS 95
Produktų mokesčiai	417.2	4.20
Kiti su produkcija susiję mokesčiai/Įvairūs einamieji pervedimai	417.3, 495	4.23

Pakeitimo aprašymas

ESS 95 teigiama, kad žyminiai mokesčiai yra registruojami mokesčių ir produktų pozicijoje. ESS 79 traktuoja gamintojų mokamus žyminius mokesčius kaip kitus su produkcija susijusius mokesčius R22. Nėra jokių aiškių nurodymų, kaip registruoti namų ūkių kaip vartotojų mokamus žyminius mokesčius. Kadangi kitokių nurodymų nėra, tokie žyminiai mokesčiai registruojami kaip įvairūs einamieji pervedimai R69.

Pakeitimo pasekmės

Gamybos metode produkcija padidėja bendra žyminių mokesčių suma. Tarpinis vartojimas padidėja gamintojų mokama žyminių mokesčių dalimi. Pridėtinė vertė padidėja skirtumu tarp bendros žyminių mokesčių sumos ir žyminių mokesčių, įtrauktų į rinkos ir ne rinkos gamintojų tarpinį vartojimą.

Išlaidų metode namų ūkių galutinis vartojimas padidėja namų ūkių kaip vartotojų mokamų žyminių mokesčių suma.

Pajamų metode bendrasis likutinis perteklius keičiasi tiek, kiek keičiasi pridėtinė vertė.

Poveikis BVP aiškiai teigiamas. Kadangi **sąvokų keitimasis neturi įtakos** perėjimui nuo BVP prie BNP, poveikis BNP bus lygus poveikiui NVP.

Skaitmeninis pavyzdys

Tarkime, kad 500 lygūs žyminiai mokesčiai yra perklasifikuojami iš kitų su produkcija susijusių mokesčių į produktų mokesčius, ir kad 500 lygūs įvairūs einamieji pervedimai yra perklasifikuojami į produktų mokesčius. Iš gamintojų mokamų žyminių mokesčių, 250 yra susiję su tarpinėmis sąnaudomis, o 250 – su bendruoju pagrindinio kapitalo formavimu (pervedimo sąnaudos).

Apskaitos traktavimas supaprastintose šalies sąskaitose: pakeitimai yra lyginami su registravimu pagal ESS 79 taisykles.

Prekių ir paslaugų sąskaita

Ištekliai		Naudojimas	
P10	+ 1 000	P20	+250
		P3B	+500
		P41	+250

Gamybos sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P20	+250	P10	+ 1 000
N1	+750		

Pajamų formavimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
R20	+500	N1	+750
N2	+250		

Pajamų paskirstymo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N2	+250
N3	+750	R20	+500

Pajamų naudojimo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P3A +	500	N3	+750
N4	+250		

Kapitalo sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
P41	+250	N4	+250
N5	+0		

Sandorių su kitomis šalimis sąskaita

Naudojimas		Ištekliai	
		N5	+0